

УДК 343

Orlov Y.

THE CONCEPT OF A CRIME UNDER ART. 158-2 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE

Ю.В. Орлов*аспірант кафедри**кримінального права та процесу**ВНЗ «Національна академія управління»*

ПОНЯТТЯ ЗЛОЧИНУ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ.158-2 КК УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Дослідження і формулювання поняття злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму важливо для теорії кримінального права та правозастосовної практики. Це зумовлює нас до проведення поглибленого дослідження цієї надто важливої проблеми.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проведенням такого дослідження в кримінальному праві займалися такі вчені, як: В.Я. Тацій, М.І. Панов, В.П. Тихий, В.І. Борисов, І.О. Харь, В.М. Присяжний, В.О. Навроцький, В.К. Грищук, В.І. Тютюгін, П.П. Андрушко, А.А. Музика, В.К. Матвійчук та ін. Проте, їх дослідження стосувалися поняття певної системи злочинів або інших злочинів. До цього часу не запропоноване визначення злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму.

Мета статті полягає у з'ясуванні поняття злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму.

Основні результати дослідження. З'ясування суті та визначення кримінально-правового поняття злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму (ст.158-2 КК України) має велике значення для правильної кваліфікації цього виду діяння винного і зміцнення законності, відіграє важливу роль у боротьбі із зазначеними злочинами. В контексті вищенаведеного необхідно зауважити, що в юридичній літературі ще не розроблені питання, які стосуються кримінально-правового поняття злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму, відсутнє однозначне розуміння його змісту та ознак. У низці наукових досліджень висвітлюються фрагментарно питання, що тією чи іншою мірою пов'язані із незаконним знищенням виборчої документації або документів референдуму. Крім того, серед авторів опублікованих праць з цієї тематики відсутнє визначення цього злочинного діяння.

Маючи такий дослідницький фундамент, як аналіз об'єктивних і суб'єктивних ознак складу злочину, передбаченого ст.158-2 КК України [1]

спробуємо сформулювати кримінально-правове визначення злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму. Проте скористаємося зазначеними об'єктивними і суб'єктивними ознаками. Так, об'єктом цього злочину є суспільні відносини, що забезпечують умови з охорони виборчої документації або документів референдуму, що знаходяться на зберіганні у державних архівних установах та в Центральній виборчій комісії України від їх незаконного знищення або пошкодження поза встановлених строків їх зберігання після проведення виборів або референдуму. Ми також з метою майбутнього визначення задекларованого предмета нашого дослідження, звернемося до предмета злочину [2, с.93], що нами аналізується. Таким предметом є виборча документація, яка складається виборчими комісіями будь-якого рівня в процесі їх діяльності з організації відповідних виборів, їх проведення, опрацювання, списків виборців, підрахунку бюлетенів (голосів), встановлення підсумків голосування та їх оприлюднення, які подаються виборчими комісіями суб'єктами (учасниками) виборчого процесу, та які знаходяться, згідно типової номенклатури справ комісії на зберіганні у державних архівних установах та в Центральній виборчій комісії України після проведення виборів у межах строків встановлених для їх зберігання; 2) предметом злочину у формі знищення документів референдуму є документи такого процесу, які складаються комісіями з всеукраїнського референдуму та місцевих референдумів у процесі їх діяльності з ініціювання та організації відповідних референдумів, їх проведення, підрахунку бюлетенів (голосів), встановлення підсумків голосування та їх оприлюднення, які подаються відповідними комісіями з референдуму та які знаходяться, згідно типової номенклатури справ відповідних комісій на зберіганні у державних архівних установах та Центральній виборчій комісії України після проведення референдуму у встановлені строки для їх зберігання; 3) ці ж предмети злочинів характерні і для вчинення цього злочину у формі пошкодження виборчої документації або документів референдуму.

Для формулювання поняття злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму потрібно охопити й об'єктивну сторону цього діяння. Слід зазначити, що цей злочин може вчинятися як шляхом дії так і бездіяльністю. Для цього злочину характерні такі дії та бездіяльність: 1) незаконне знищення виборчої документації поза встановлені строки їх зберігання у державних архівних установах та Центральній виборчій комісії України після проведення виборів; 2) незаконне знищення документів референдуму поза встановленим строком їх зберігання у державних архівних установах та Центральній виборчій комісії України після проведення референдуму; 3) незаконне пошкодження виборчої документації поза встановлені строки їх зберігання у державних архівних установах та в Центральній виборчій комісії України після проведення виборів; 4) незаконне пошкодження документів референдуму поза встановлених строків їх зберігання у державних архівних установах та Центральній виборчій комісії після проведення референдуму [4, с.135].

Наступна ознака об'єктивної сторони цього злочину це час його вчинення. Під місцем вчинення злочину взагалі потрібно розуміти територію, інше місце, яка характеризується фізичними, соціальними і правовими категоріями, де було розпочато, продовжено чи припинено злочинне діяння [5, с. 133]. Місцем вчинення злочину, як обов'язкової ознаки об'єктивної сторони злочину, передбаченого ст. 158-2 КК України, є державні архівні установи та Центральна виборча комісія. Слід зазначити, що без з'ясування місця вчинення цього злочину особа, що застосовує закон, не може встановити в діянні особи складу злочину, передбаченого ст. 158-2 КК України як підставу для її притягнення до кримінальної відповідальності.

Слід зазначити, що поряд з такими ознаками об'єктивної сторони злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму як діяння (дія або бездіяльність), місце вчинення злочину, час як обов'язкова об'єктивна умова вчинення цього злочину має важливе значення у процесі здійснення його кримінально-правової кваліфікації. Час вчинення злочину в значній мірі визначає зміст предмета доказування, форми здійснення якого закріплені в Кримінальному процесуальному кодексі України і розроблюються в цьому сенсі кримінальною процесуальною наукою.

Як нам уявляється, що загальновизнаним є положення про те, що час вчинення злочину як ознака об'єктивної сторони конкретного складу злочину сприймається у розумінні певного часового періоду, протягом якого вчинено злочин [6, с. 397].

Отже на підставі викладеного час вчинення злочину — це певний проміжок часу або певний часовий період, описаний в диспозиції кримінально-правової норми, або такий, що впливає з її змісту, що має кримінально-правове значення, в який виконана об'єктивна сторона злочину або злочин було продовжено, або припинено. Проте, наше завдання з'ясувати цю ознаку (час вчинення злочину), виходячи з описання її в диспозиції ст. 158-2 КК України. Її описання ми маємо знайти виходячи із Закону таким чином: «... поза встановленим строком зберігання...», «... після проведення виборів або референдуму...» [1].

На підставі викладеного під часом вчинення злочину слід розуміти — певний проміжок часу або певний часовий період, описаний в диспозиції кримінально-правової норми, або такий що впливає з її змісту, що має кримінально-правове значення, в який виконана об'єктивна сторона злочину або злочин було продовжено або припинено. Виходячи з вищевикладеного часом вчинення злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму, є часовий період після проведення виборів або референдуму поза встановленим строком їх зберігання.

Таким чином, об'єктивна сторона цього злочину характеризується дією або бездіяльністю, місцем та часом вчинення злочину.

Наступна ознака цього злочину, яка відноситься до суб'єктивних ознак складу злочину є суб'єкт злочину. За ч.1 ст.158-2 КК України суб'єктом злочину може бути фізична осудна, приватна, неслужбова особа (громадянин України, особа без громадянства, громадянин іноземної держави), яка до моменту вчинення злочину досягла 16-річного віку [7, с.180].

Ще одна суб'єктивна ознака цього злочину, яка необхідна для формулювання поняття злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму є суб'єктивна сторона цього злочину. Суб'єктивна сторона злочину, передбаченого ст. 158-2 КК України характеризується виною у формі умислу. Умисел для цього злочину може бути лише прямим [8, с.122].

Висновки. На підставі проведеного дослідження спробуємо сформулювати кримінально-правове визначення незаконного знищення виборчої документації або документів референдуму, як діяння (синонім злочину): 1) «Під кримінально-правовим незаконним знищенням виборчої документації або документів референдуму слід розуміти умисну заборонену КК України дію або бездіяльність суб'єкта, що посягає на суспільні відносини, які забезпечують умови (стосунки) з охорони виборчої документації або документів референдуму від їх знищення або пошкодження поза встановленим строком їх зберігання у державних архівних установах та Центральній виборчій комісії України після проведення виборів або референдуму, які полягають у незаконному знищенні або пошкодженні виборчої документації або документів референдуму поза встановленим строком зберігання у державних архівних установах та в Центральній виборчій комісії України після проведення виборів або референдуму та вчиненні тих самих діянь за попередньою змовою групою осіб або членом виборчої комісії чи іншою службовою особою з використанням влади або службового становища у відповідному місці та в певний час»; 2) сформульоване поняття має не тільки теоретичне, а й суто практичне значення (ігнорування такого підходу призводить до помилок у правозастосовній діяльності); 3) таке визначення дає змогу, по-перше, досить чітко усвідомити суспільну небезпеку подібних злочинів і значення боротьби з ними, по-друге, дає можливість глибоко проаналізувати конкретний склад злочину, відмежувати його від суміжних складів злочину, правильно кваліфікувати діяння винної особи та з'ясувати соціальну обумовленість криміналізації цього діяння.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5 квітня 2001 р. № 2341-14 / Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.
2. Орлов Ю.В. Безпосередній об'єкт злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму / Ю.В. Орлов // Юридична наука. – 2015. – № 1. – С.91-100.
3. Орлов Ю.В. Предмет злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму / Ю.В. Орлов // Юридична наука. – 2015. – №2. – С.99-112.
4. Орлов Ю.В. Об'єктивна сторона злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму / Ю.В. Орлов // Юридична наука. – 2015. – №8. – С.134-157.
5. Мороз В.Г. Поняття місця вчинення злочину як ознаки об'єктивної сторони злочину / В.Г. Мороз // Юридична наука. – 2014. – №5. – С. 103–122.
6. Малинин В.Б. Причинна зв'язь в уголовном праве / В.Б. Малинин. – СПб.: Изд-во «Юридический центр Пресс», 2000. – 416 с.

7. Орлов Ю.В. Суб'єкт злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму / Ю.В. Орлов // Юридична наука. — 2015. — № 11. — С.172-188

8. Орлов Ю.В. Суб'єктивна сторона злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму / Ю.В. Орлов // Юридична наука. — 2015. — №9. — С.122-133.

Орлов Ю.В. Поняття злочину, передбаченого ст. 158-2 КК України

У статті на підставі з'ясування об'єктивних і суб'єктивних ознак злочину незаконне знищення виборчої документації або документів референдуму, запропоноване визначення цього злочину.

Ключові слова: поняття злочину, незаконне знищення, виборча документація, незаконне пошкодження документів референдуму, місце вчинення злочину, час вчинення злочину.

Орлов Ю.В. Понятие преступления, предусмотренного ст. 158-2 УК Украины

В статье, на основании выяснения объективных и субъективных признаков преступления незаконное уничтожение избирательной документации или документов референдума, предложено определение этого преступления.

Ключевые слова: понятие преступления, незаконное уничтожение, избирательная документация, незаконное повреждение документов референдума, место совершения преступления, время совершения преступления.

Orlov Y. The concept of a crime under Art. 158-2 of the Criminal Code of Ukraine

The article is based on the elucidation of objective and subjective elements of a crime of illegal destruction of election documents or documents of the referendum, the proposed definition of the crime.

Keywords: the crime, the illegal destruction of election documents, illegal damage referendum documents, the place of the crime, a crime.

Стаття надійшла до редакції 10.09.2015.